

การประกอบกิจการแร่
ในหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

สิริรัตน์ สิริคันทานนท์
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิการประกอบกิจการแร่ ได้แก่

๑. การจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในเรื่องใดต้องกระทำภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และหากต้องกระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพจะต้องตราเป็นกฎหมายเท่านั้น

๒. บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจะจำกัดเสรีภาพต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในเรื่องใด เช่นการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนการจัดระเบียบการประกอบอาชีพ การผังเมือง การรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพของประชาชน เป็นต้น

๓. บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น หรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในที่นี้หมายถึงพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ประกอบกับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ มิได้มีบทบัญญัติใดกำหนดเนื้อหาให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานทางปกครองที่เกี่ยวข้องสงวนข้อมูลเกี่ยวกับการให้สิทธิประกอบกิจการแร่เป็นความลับ

๔. ในหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔.๑ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

๔.๒ บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน

๔.๓ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

๔.๔ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครองส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

นอกจากนี้สิทธิของชุมชนยังสามารถที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

๔.๕ ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่让ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวได้ด้วย

ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๔.๖ กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดสาระสำคัญให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

(๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

๕. ในหลักกระบวนการยุติธรรม

๕.๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันรวดเร็ว

๕.๒ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น

๕.๓ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พินิจ พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

๕.๔ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งการใช้สิทธินี้ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีการอื่นได้แล้ว แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

๖. หน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการตามนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

๖.๑ กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

๖.๒ กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

๖.๓ จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๖.๔ จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและควมหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

๖.๕ ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

ข้อกำหนดข้างต้นเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ผู้เขียนประสงค์จะสื่อให้รัฐถึงอำนาจหน้าที่ของภาครัฐโดยหน่วยงานทางปกครองและเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในภาคส่วนใดทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับระดมมีบทบาทภารกิจภายใต้ขอบเขตของกฎหมายทั้งสิ้น กรณีที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติบางประการที่ถูกกำหนดขึ้นมาใหม่ยังไม่มีรายละเอียดในวิธีปฏิบัติหรือเป็นบทบัญญัติที่มีลักษณะให้ความคุ้มครองเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ใช้บังคับอยู่ และยังคงต้องใช้เวลากิจระยะหนึ่งอันเป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ต้องดำเนินการ ได้แก่

ก. ภายในระยะเวลาหนึ่งปีต้องจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในข้อมูลข่าวสาร และการร้องเรียนตาม ๓. และส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชนตาม ๔.๓ และ ๔.๔

ข. ภายในระยะเวลาสองปีต้องดำเนินการปรับปรุง

กฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการ ส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นตามระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ รวมทั้งกำหนดระบบตรวจสอบและประเมินผล โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีจำนวนเท่ากันเป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและคณะกรรมการดังกล่าวต้องนำเรื่องอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้มาพิจารณาทบทวนใหม่ทุกระยะเวลาไม่เกินห้าปี ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ การดำเนินการของคณะกรรมการในส่วนการพิจารณาทบทวนนี้ให้มีผลบังคับได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานรัฐสภาแล้ว

สำหรับกฎหมายอื่นว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย เช่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ หรือในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้โดยกฎหมายบัญญัติ

โดยสรุปจากเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มุ่งเน้นการกระจายสิทธิของบุคคลลงในระดับชุมชนหรือชุมชนท้องถิ่นให้มีสิทธิมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากเดิมที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ และนอกจากนี้หลายมาตราได้กำหนดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ จึงมีผลใช้บังคับได้ทันที ถึงแม้ว่าในบทเฉพาะกาลจะกำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายภายในเวลาที่กำหนดก็ตาม และที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือการมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่ จากข้อสรุปที่กล่าวมาแล้วข้างต้นกระบวนการและวิธีการตามกฎหมายเริ่มข้อกำหนดรองรับไว้แล้วในระดับหนึ่งตามที่จะกล่าวต่อไป

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มีบทบัญญัติตามกฎหมายและข้อกำหนดในระดับ “กฎ” หลายประการที่สอดคล้องกับหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้แก่

๑. การกำหนดให้เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ประกาศเขตการขอประทานบัตรของผู้ยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ โดยปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของเจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่ ที่ว่าการอำเภอหรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ และที่ทำการกำนันแห่งท้องที่ซึ่งขอประทานบัตรแห่งหนึ่งฉบับ เมื่อไม่มีผู้ใดโต้แย้งภายในยี่สิบวันนับแต่วันปิดประกาศ เจ้าพนักงานอุตสาหกรรมแร่ประจำท้องที่จะได้

ดำเนินการสำหรับคำขอนั้นต่อไป (มาตรา ๔๙) ประกอบกับคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ ๑๐๘๔/๒๕๕๐ ของ ศาลปกครองกลาง (ถึงที่สุดด้วยเหตุไม่อุทธรณ์คำพิพากษา) ได้มีแนววินิจฉัยว่า บทบัญญัตินี้ไม่ใช่ข้อกำหนดเพียง การคัดค้านเรื่องสิทธิในพื้นที่ที่จะทำเหมืองเท่านั้น แต่ถือเป็นสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียตาม รัฐธรรมนูญด้วย

๒. การปรึกษาเบื้องต้นกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อพัฒนาการทำเหมืองใต้ดินเป็นหน้าที่ของ ผู้ ประสงค์จะขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินที่เห็นสมควรให้มีการปรึกษาดังกล่าวก็สามารถยื่นคำขอต่ออธิบดีกรม อุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการไปดำเนินการจัดประชุมปรึกษาตามขั้นตอนที่ กำหนดในประกาศกระทรวงกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เรื่อง ขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการ การปรึกษาเบื้องต้นกับผู้มีส่วนได้เสียสำหรับโครงการทำเหมือง ใต้ดินซึ่งระบุถึงกฎเกณฑ์และขั้นตอน เกี่ยวกับ

๒.๑ หลักเกณฑ์รับรองกลุ่มหรือองค์กรอันเกิดจากการรวมตัวของผู้มีส่วนได้เสียและการได้มาซึ่ง ตัวแทนที่จะเข้าร่วมปรึกษาที่ครอบคลุมทั้งกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มบริหารและสมาชิกสภาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้มีสิทธิในที่ดินหรืออยู่อาศัยในเขตเหมืองแร่นั้น

๒.๒ องค์ประกอบของคณะกรรมการจัดการประชุมปรึกษาเบื้องต้นซึ่งจะต้องมีตัวแทนราชการ ส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐร่วมอยู่ด้วย

๒.๓ ขั้นตอนการประชุมปรึกษา รวมทั้งการประกาศเชิญโดยทั่วไปให้ผู้มีส่วนได้เสียส่งตัวแทนเข้า ร่วมประชุมการลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม และระยะเวลาล่วงหน้าให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียตาม(๑) ศึกษาข้อมูลตาม สมควร

๓. รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA : ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT) ของผู้ขอประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินรายได้ได้รับความเห็นชอบตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมประมวลข้อมูลเกี่ยวกับคำขอประทานบัตรและ EIA ประกอบกับความเห็นของผู้พิจารณารายงาน เข้าสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียตาม หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบราชการที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อประกอบการกำหนดเงื่อนไขอัน จำเป็นในประทานบัตรต่อไป เมื่อเมื่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นสิ้นสุดลงและได้รับรายงานจาก คณะกรรมการจัดการรับฟังแล้ว ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาว่ากรณีแล้ววินิจฉัยกำหนด เงื่อนไขในประทานบัตรไว้ ซึ่งในกรณีที่ปรากฏความแตกต่างของข้อมูลหรือความคิดเห็นในการรับฟังความคิดเห็น ที่จัดขึ้นตามข้อกำหนดนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติ แต่หากพบว่ารายงานหรือ ข้อมูลในปัญหาใดยังไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ หรือการจัดรับฟังไม่ถูกต้องหรือผิดพลาดในสาระสำคัญก็ให้สั่ง การแก้ไขแล้วแต่กรณี เพื่อวินิจฉัยให้เป็นที่ยุติ (มาตรา ๔๘/๗) และโดยกระบวนการตรวจสอบของผู้มีสิทธิ ตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดินให้ถือเป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียโดยทั่วไป โดยนำข้อมูลนั้นมา พิจารณาแก้ไขเงื่อนไขในประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินได้ (มาตรา ๔๘/๘)

๔. เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้อนุญาตประทานบัตรทำเหมืองใต้ดินให้ผู้ยื่นคำขอรายใดแล้ว ภายในหกสิบวันต่อมาอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ต้องเรียกประชุมตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียเพื่อตกลงกำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิตรวจสอบการทำเหมืองตามระเบียบที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขประทานบัตร ซึ่งกระบวนการและวิธีการกำหนดตัวบุคคลผู้มีสิทธิตรวจสอบได้กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับลงวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ เรื่อง การกำหนดวาระการทำงาน เงื่อนไข และวิธีการเพิกถอนผู้มีสิทธิตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดิน การเก็บรักษากองทุน คุณสมบัติมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญ ลักษณะสัญญาว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ และระเบียบการเบิกจ่ายกองทุนสนับสนุนการมีส่วนร่วมตรวจสอบการทำเหมืองใต้ดิน (มาตรา ๔๘/๑๑)

๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมได้แต่งตั้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นหลายตำแหน่งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เฉพาะในเขตท้องที่ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน โดยให้มีหน้าที่เฉพาะการตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการทำเหมืองแร่ ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติตามคู่มือวิธีการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การให้ความเห็น คำแนะนำ และการรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการร้องเรียนจากการทำเหมืองแร่ พ.ศ.๒๕๔๕ และคู่มือวิธีการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การให้ความเห็นในการพิจารณาอนุญาตประทานบัตรเหมืองแร่ พ.ศ.๒๕๔๕ ตามที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดไว้ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้ชุมชนหรือชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นด้วยก็สามารถปรับข้อกำหนดดังกล่าวต่อไปได้

การปฏิบัติหน้าที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแร่ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานทางปกครองคือ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่สามารถปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายตามนัยมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ หากผู้ถือประทานบัตรหรือผู้ได้ขุดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานดังกล่าว และการกระทำนั้นไม่ถึงขั้นเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทตามมาตรา ๑๓๖ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ และในกรณีพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแร่กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือละเลยต่อหน้าที่ หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ย่อมมีผลกระทบต่อการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมเหมืองแร่ และยังส่งผลให้การควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และกฎหมายว่าด้วยสิ่งแวดล้อมไม่เป็นไปตามมาตรการที่จะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ หรือเกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในท้องถิ่นของตนอีกด้วย นอกจากนี้ หากเกิดความเสียหายร้ายแรงอาจต้องเป็นผู้ร่วมอยู่ในกระบวนการทางศาลปกครองหรือศาลยุติธรรมได้

๖. สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับค่าภาคหลวงแร่อันเป็นผลผลิตจากการทำเหมืองแร่เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ เรื่อง การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกตามความในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็น ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว

โดยที่พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน มีลักษณะเป็นกฎหมายปกครองคือการใช้อำนาจรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่และให้ความคุ้มครองผู้อยู่ใน

บังคับของกฎหมายรวมถึงผู้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการแร่ การ ที่ทรัพยากรแร่เป็นส่วนควบ ของที่ดินไม่ว่าจะเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์หรือที่ดินสาธารณประโยชน์ของแผ่นดิน ก็ตาม เมื่อมีการขุดหาแร่ย่อมมี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศของพื้นที่นั้น บุคคลผู้มีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญที่ดูแลการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ในขั้นตอนและวิธีการอันเป็นสาระสำคัญและความ จำเป็นเพื่อการอนุญาตสิทธิการทำเหมืองแร่ได้มีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมซึ่งมีกระบวนการตรวจสอบและรับฟัง ความคิดเห็นไว้แล้ว การดำเนินการประกอบกิจการแร่

จึงมีขั้นตอนและวิธีการที่สอดคล้องกับหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในระดับหนึ่ง เพียงแต่อาจต้องมีการปรับแก้ไขระเบียบและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มากยิ่งขึ้น ประกอบกับกระบวนการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความ คิดเห็นของประชาชน พ.ศ.๒๕๔๘ สามารถนำมาปรับใช้เพิ่มเติมในกระบวนการดำเนินการพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้หากมีความจำเป็นที่ต้องกระทำกิจกรรมเพิ่มเติม ปัจจุบันมีอีกกระบวนการหนึ่งที่กรมอุตสาหกรรม พื้นฐานและการเหมืองแร่จัดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อคิดเห็นคือระบบสารสนเทศเกี่ยวกับเหมืองแร่ ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาทางปกครองด้วย
